

دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی
پایان نامه کارشناسی ارشد رشته اقتصاد
گرایش اقتصاد نظری

عنوان:

رابطه بین شوک‌های قیمتی نفت و متغیرهای عمده کلان اقتصادی:
مورد کشورهای شرق آسیا (۲۰۰۷:۴ - ۱۹۹۳:۱)

توسط:

مجتبی امیری

استاد راهنما:

دکتر کریم اسلاملوئیان

اساتید مشاور:

دکتر علی حسین صمدی

سید محمد هاشم پوریزدان پرست

تیر ۱۳۹۱

بہ نام آفریدگار یکتا

به نام خدا

اظهار نامه

اینجانب مجتبی امیری (۸۸۰۰۴۰)، دانشجوی رشته علوم اقتصادی گرایش علوم، از دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی دانشگاه شیراز، اظهار می‌کنم که پایان‌نامه حاضر، حاصل پژوهش خودم بوده و در جاهایی که از منابع دیگران استفاده کرده‌ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را ذکر کرده‌ام. همچنین اظهار می‌کنم که تحقیق و موضوع این پایان‌نامه تکراری نبوده و تعهد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق با آیین‌نامه مالکیت فکری و معنوی متعلق به دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی: مجتبی امیری

تاریخ و امضا:

به نام خدا

رابطه بین شوک‌های قیمتی نفت و متغیرهای عمده کلان اقتصادی:
مورد کشورهای شرق آسیا (۲۰۰۷:۴ - ۱۹۹۳:۱)

به کوشش:

مجتبی امیری

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیت‌های
تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته

اقتصاد (گرایش نظری)

از دانشگاه شیراز

شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی شده توسط کمیته پایان نامه با درجه: -----

دکتر کریم اسلاملوئیان، دانشیار بخش اقتصاد (رئیس کمیته):

دکتر علی حسین صمدی، استادیار بخش اقتصاد:

سید محمد هاشم پوریزدان پرست، دانشور بخش اقتصاد:

تیر ۱۳۹۱

تقدیم بہ:

زیباترین وارثان، ہستی

پدر و مادر

تقدیر

سپاس می‌گویم پروردگار بزرگ را که هر چه هستم از لطف اوست. در اینجا بر خود لازم می‌دانم از زحمات شبانه‌روزی پدر و مادر عزیزم که بهترین معلمان زندگی‌ام و همواره مشوق اصلی اینجانب در راه تحصیل بودند، قدردانی نمایم. از کمک‌ها و زحمات بی‌شائبه استاد راهنمای گرامی خود، جناب آقای دکتر کریم اسلاملوئیان تقدیر و تشکر می‌کنم. همچنین از بذل توجه اساتید مشاورم، دکتر علی حسین صمدی و جناب آقای سید محمد هاشم پوریزدان‌پرست سپاسگزارم. در ادامه از سرکار خانم مینا شاهویری که در انجام این پایان‌نامه زحمات زیادی را متحمل شده‌اند، کمال تشکر را دارم. در پایان نیز از آقایان پروفسور لیمین دوو و جونسو لی، که به ترتیب در زمینه گردآوری داده‌های آماری و کدنویسی‌های مربوطه در خصوص برآورد مدل‌های مورد نیاز در مطالعه حاضر، اینجانب را یاری نمودند، کمال سپاس را دارم.

چکیده

رابطه بین شوک‌های قیمتی نفت و متغیرهای عمده کلان اقتصادی:

مورد کشورهای شرق آسیا (۲۰۰۷:۴ - ۱۹۹۳:۱)

به کوشش:

مجتبی امیری

وقوع شوک‌های قیمت نفت بعد از دهه ۷۰ میلادی، توجه بسیاری از اقتصاددانان را به بررسی اثرات این پدیده بر متغیرهای کلان اقتصادی جلب نمود. در همین راستا نیز مطالعه حاضر به بررسی اثر شوک‌های قیمت نفت بر اقتصاد کشورهای شرق آسیا شامل چین، ژاپن و کره جنوبی در قالب یک الگوی داده‌های پانل می‌پردازد. به طور خاص هدف پژوهش حاضر، مطالعه اثرگذاری شوک‌های مثبت و منفی قیمت نفت به صورت جداگانه بر متغیرهای تولید ناخالص داخلی، سرمایه‌گذاری، شاخص قیمت مصرف‌کننده و نرخ بهره در منطقه شرق آسیا، طی دوره ۱۹۹۳:۱ تا ۲۰۰۷:۴ می‌باشد. علاوه بر این پایان‌نامه حاضر به بررسی امکان عدم تقارن از سوی شوک‌های مثبت و منفی قیمت نفت بر متغیرهای فوق خواهد پرداخت. بدین منظور در ابتدا شوک‌های نامتقارن قیمت نفت با استفاده از تعریف ارائه شده توسط لی و همکاران (۱۹۹۵) محاسبه و در ادامه مدل خودتوضیح برداری برای داده‌های پانل برآورد می‌گردد. بعد از تخمین مدل خودتوضیح برداری، توابع ضربه-واکنش و تجزیه واریانس نیز محاسبه خواهد شد. نتایج توابع ضربه-واکنش، نشان‌دهنده کاهش تولید ناخالص داخلی و سرمایه‌گذاری و افزایش شاخص قیمت‌های مصرف‌کننده و نرخ بهره در اثر شوک‌های مثبت قیمت نفت می‌باشد. بنابر نتایج بدست آمده، شوک‌های منفی قیمت نفت باعث افزایش تولید ناخالص داخلی و سرمایه‌گذاری و از سویی نیز کاهش نرخ بهره و سطح عمومی قیمت‌ها می‌گردد. نتایج حاصل از تجزیه واریانس، بیانگر این امر است که میزان اثرگذاری شوک‌های منفی قیمت نفت بر نوسان متغیرهای تولید ناخالص داخلی، سرمایه‌گذاری، شاخص قیمت مصرف‌کننده و نرخ بهره در مقایسه با شوک‌های مثبت به مراتب کمتر است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	فصل اول: کلیات
۲.....	۱-۱- مقدمه
۳.....	۲-۱- ضرورت تحقیق
۴.....	۳-۱- هدف تحقیق
۵.....	۴-۱- سؤالات تحقیق
۵.....	۵-۱- روش تحقیق
۶.....	۶-۱- دستاورد
۸.....	فصل دوم: مطالعات پیشین
۹.....	۱-۲- مقدمه
۹.....	۲-۲- مطالعات انجام شده در رابطه با سایر کشورها
۹.....	۱-۲-۲- مطالعات انجام شده در خارج از ایران
۱۶.....	۲-۲-۲- مطالعات انجام شده در ایران
۱۹.....	۳-۲- مطالعات انجام شده در رابطه با کشورهای شرق آسیا
۲۳.....	۴-۲- خلاصه و جمع‌بندی
۲۴.....	فصل سوم: مبانی نظری و ساختار الگو
۲۵.....	۱-۳- مقدمه
۲۶.....	۲-۳- شوک قیمت نفت
۲۷.....	۳-۳- چگونگی اثرپذیری اقتصاد از شوک‌های قیمت نفت
۲۸.....	۱-۳-۳- کانال‌های اثرگذاری قیمت نفت بر متغیرهای کلان اقتصادی
۲۸.....	۱-۳-۳-۱- شوک کلاسیک طرف عرضه
۳۰.....	۳-۳-۱-۲- انتقال‌های درآمد و کاهش تقاضای کل
۳۱.....	۳-۳-۱-۳- سیاست پولی
۳۲.....	۳-۳-۱-۴- اثر تراز واقعی ت
۳۲.....	۴-۳- ساختار الگو
۳۵.....	۱-۴-۳- روش‌های اندازه‌گیری شوک قیمت نف
۳۸.....	۲-۴-۳- ساختار مدل‌های خانواده ARCH برای برآورد شوک‌های قیمتی نفت

۳۹ ARCH مدل ۱-۲-۴-۳
۴۱ GARCH مدل ۲-۲-۴-۳
۴۳ EGARCH مدل ۳-۲-۴-۳
۴۵ ARCH اثر وجود
۴۷ GARCH مدل های عملکرد ارزیابی
۴۹ ARCH مدل های مانایی در الگوهای پانل ۳-۴-۳
۵۴ فصل چهارم: نتایج تجربی
۵۵ مقدمه ۱-۴
۵۶ معرفی الگو و متغیرها ۲-۴
۵۹ محاسبه شوک های قیمتی نفت ۳-۴
۶۶ آزمون های مانایی ۴-۴
۶۸ بررسی روابط بین متغیرها ۵-۴
۷۴ فصل پنجم: جمع بندی و نتیجه گیری
۷۵ مقدمه ۱-۵
۷۵ جمع بندی ۲-۵
۷۷ نتیجه گیری ۳-۵
۷۹ پیشنهادهایی برای پژوهش های آتی ۴-۵
۷۹ محدودیت های پژوهش ۵-۵
۸۰ فهرست منابع
۸۸ پیوست

فهرست جداول

صفحه

عنوان

- جدول شماره (۴- ۱): نتایج حاصل از تخمین الگوی تعیین قیمت نفت (ARIMA(3,1,8)) ۶۱
- جدول شماره (۴- ۲): نتایج آزمون‌های بررسی وجود اثر ARCH در مدل تعیین قیمت نفت ۶۲
- جدول شماره (۴- ۳): آزمون‌های ارزیابی عملکرد مدل‌های خانواده ARCH ۶۳
- جدول شماره (۴- ۴): نتایج آزمون‌های مانایی ۶۷
- جدول شماره (۴- ۵): نتایج تجزیه واریانس تجعی برای ۱۰ دوره (درصد) ۷۳
- جدول شماره (پ - ۱): میزان مصرف و واردات نفت در کشورهای شرق و جنوب شرق آسیا ۸۹
- جدول شماره (پ - ۲): منابع گردآوری داده‌های آماری متغیرهای مورد مطالعه ۹۳
- جدول شماره (پ - ۳): نتایج آزمون مانایی برای قیمت واقعی نفت ۹۳
- جدول شماره (پ - ۴): انتخاب وقفه بهینه برای مدل تعیین قیمت نفت ۹۴
- جدول شماره (پ - ۵): واریانس شرطی حاصل از تخمین مدل تعیین قیمت نفت ۹۴
- جدول شماره (پ - ۶): خطای حاصل از تخمین مدل تعیین قیمت نفت ۹۵
- جدول شماره (پ - ۷): شوک‌های مثبت قیمت نفت بنابر تعریف لی و همکاران (۱۹۹۵) ۹۵
- جدول شماره (پ - ۸): شوک‌های منفی قیمت نفت بنابر تعریف لی و همکاران (۱۹۹۵) ۹۶
- جدول شماره (پ - ۹): نتایج برآورد مدل خودتوضیح برداری با در نظر گرفتن شوک‌های مثبت ... ۹۷
- جدول شماره (پ - ۱۰): نتایج برآورد مدل خودتوضیح برداری با در نظر گرفتن شوک‌های منفی .. ۹۸
- جدول شماره (پ - ۱۱): تجزیه واریانس تجمعی با در نظر گرفتن شوک‌های مثبت قیمت نفت .. ۱۰۰
- جدول شماره (پ - ۱۲): تجزیه واریانس تجمعی با در نظر گرفتن شوک‌های منفی قیمت نفت .. ۱۰۰

فهرست نمودارها

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۳۲	نمودار شماره (۳- ۱): سازوکار اثرگذاری شوک‌های قیمت نفت
۶۵	نمودار شماره (۴- ۱): شوک‌های مثبت قیمت نفت بنابر تعریف لی و همکاران (۱۹۹۵)
۶۵	نمودار شماره (۴- ۲): شوک‌های منفی قیمت نفت بنابر تعریف لی و همکاران (۱۹۹۵)
۶۹	نمودار شماره (۴- ۳): واکنش لگاریتم تولید ناخالص داخلی به شوک‌های مثبت قیمت نفت
۶۹	نمودار شماره (۴- ۴): واکنش شاخص قیمت‌های مصرف‌کننده به شوک‌های مثبت قیمت نفت
۶۹	نمودار شماره (۴- ۵): واکنش نرخ‌های بهره به شوک‌های مثبت قیمت نفت
۷۱	نمودار شماره (۴- ۶): واکنش لگاریتم تولید ناخالص داخلی به شوک‌های منفی قیمت نفت
۷۱	نمودار شماره (۴- ۷): واکنش شاخص قیمت‌های مصرف‌کننده به شوک‌های منفی قیمت نفت
۷۱	نمودار شماره (۴- ۸): واکنش نرخ‌های بهره به شوک‌های منفی قیمت نفت
۹۹	نمودار شماره (پ- ۱): توابع ضربه- واکنش با در نظر گرفتن شوک‌های مثبت قیمت نفت
۹۹	نمودار شماره (پ- ۲): توابع ضربه- واکنش با در نظر گرفتن شوک‌های منفی قیمت نفت

فصل اول

کلیات

از میان شوک‌های طرف عرضه، شوک‌های قیمت نفت یکی از مهم‌ترین عواملی است که اقتصاد جهان را از دهه ۱۹۷۰ تحت تأثیر قرار داده است. بالا رفتن قیمت نفت، در رکود اقتصادی، افزایش بیکاری، تورم و تشدید مشکلات مربوط به کسری بودجه بسیاری از کشورهای واردکننده نفت، به شدت تأثیرگذار بوده است. عواملی همچون سهم نفت در درآمد ملی، سطح وابستگی به نفت وارداتی و همچنین توانایی کشورهای مصرف‌کننده برای کاستن از مصرف این محصول و رویکرد آنها به سایر انرژی‌ها، در میزان تأثیر تغییرات بهای نفت و آسیب‌پذیری کشورهای واردکننده نفت مؤثر می‌باشد (ابریشمی و همکاران، ۱۳۸۷: ۲).

پس از دهه ۱۹۶۰ رخدادهایی صورت گرفت که اهمیت شوک‌های نفتی را بیش از پیش مشخص نمود. در دوره ۱۹۷۳-۷۴، در راستای وقوع اولین شوک نفتی به واسطه تصمیمات صورت گرفته در اوپک، قیمت هر بشکه نفت خام به طور ناگهانی از ۳/۴ به ۱۳/۴ دلار افزایش یافت. همچنین در دوره ۱۹۷۸-۷۹ و به واسطه بروز انقلاب و اعتصابات کارکنان صنعت نفت و در نتیجه قطع صادرات نفت ایران به عنوان یکی از بزرگ‌ترین صادرکنندگان نفت در دنیا، قیمت از ۲۰ دلار به بالای ۳۰ دلار افزایش یافت. بعد از گذشت چند سال از پیروزی انقلاب در ایران و صادرات مجدد نفت این کشور، قیمت نفت مرتباً کاهش یافت. اوج این کاهش در ۱۹۸۵ بود که قیمت نفت به طور ناگهانی از ۲۹ دلار به ۱۳/۸ دلار کاهش یافت. سومین افزایش شدید، بعد از تجاوز عراق به کویت در سال ۱۹۹۰ رخ داد که، قیمت نفت از ۱۶ دلار به ۲۶ دلار رسید. حوادث ۱۱ سپتامبر سال ۲۰۰۱، جنگ عراق و آمریکا در سال ۲۰۰۳، بحران اقتصادی آمریکا و نا آرامی اخیر در کشورهای عربی نیز شواهد دیگری بر این مدعا می‌باشند (فرزانگان و مارک‌واردت^۱، ۲۰۰۹: ۱۴۶؛ کوآندو و گراسیا^۲، ۲۰۰۳: ۱۳۷).

نوسانات قیمت نفت و انرژی بعد از بحران نفتی ۱۹۷۳ افزایش پیدا کرد و این امر به صورت افزایش نوسان در قیمت سایر محصولات بازتاب یافت. در حالیکه بعد از دهه ۱۹۷۰ نوسان قیمت برای بسیاری از محصولات به میزان قبل از دهه ۱۹۷۰ بازگشت، اما نوسانات قیمت

¹ Farzanegan and Markwardt

² Cunado and Gracia

نفت همچنان روند افزایشی خود را ادامه داد (رگنیر^۱، ۲۰۰۷: ۴۰۶). همانطور که بلاک^۲ (۲۰۰۷) نیز در مطالعه خود اشاره نموده است، نااطمینانی در قیمت‌های نفت می‌تواند بنگاه‌ها را برای به تعویق انداختن تصمیمات سرمایه‌گذاری برگشت‌ناپذیر تحریک و در نهایت باعث کاهش تولید شود (الدر و سرلتیز^۳، ۲۰۰۹: ۸۵۲). بنابراین مطالعه حاضر سعی دارد تا اثر شوک‌های مثبت و منفی قیمت نفت بر اقتصاد کشورهای شرق آسیا، که سهم بزرگی از تقاضای جهانی نفت را بخود اختصاص داده‌اند، را مورد تحلیل و ارزیابی قرار دهد.

۱-۲- ضرورت تحقیق

همانطور که اشاره شد، با افزایش ناگهانی قیمت نفت در اوایل دهه ۱۹۷۰، توجه بسیاری از محققین به این موضوع جلب گردید، تا اثر تغییرات ناگهانی و پیش‌بینی نشده قیمت نفت را مورد بررسی و ارزیابی قرار دهند. به طوریکه مطالعات انجام شده در این زمینه، ادبیات و مبانی نظری نسبتاً قوی و گسترده‌ای را بوجود آورده است. در اقتصاد کنونی، تمامی کشورها چه صادرکننده و چه واردکننده نفت، تحت تأثیر شوک‌های قیمتی نفت قرار می‌گیرند.

در مطالعه حاضر سعی بر آن خواهد شد تا کشورهای انتخاب گردند که چندین ویژگی را دارا باشند. نخست اینکه از واردات نفتی بالایی برخوردار باشند. در یک ناحیه جغرافیایی قرار گرفته (دارای ارتباطات اقتصادی تنگاتنگ بوده) و در نهایت نیز غالب صادرات نفتی ایران به آن کشورها انجام شود. آخرین ویژگی این امکان را فراهم خواهد نمود تا بتوان بعد از بررسی اثرات شوک‌های قیمت نفت بر اقتصاد این کشورها، بازخورد ناشی از این تحولات بر اقتصاد ایران را نیز مطالعه نمود. البته این بررسی در مطالعه حاضر دنبال نخواهد شد و تنها با مدنظر قرار دادن سومین ویژگی بیان شده، زمینه برای مطالعات آتی در این خصوص فراهم می‌گردد. همانطور که در جدول شماره (۶-۱) موجود در پیوست نیز قابل مشاهده است، کشورهای چین، ژاپن و کره جنوبی، به ترتیب رتبه‌های دوم تا چهارم جهان را در زمینه واردات نفت به

¹ Regnier

² Block

³ Elder and Serletis

خود اختصاص داده‌اند. این کشورها همگی در شرق آسیا قرار دارند. از سویی نیز، بر اساس آمار منتشر شده توسط بانک مرکزی، در سال ۲۰۰۹ میلادی ۴۱/۷ درصد از کل صادرات نفت خام ایران به منطقه شرق آسیا روانه شده است.^۱ بنابراین کشورهای چین، ژاپن و کره جنوبی، به واسطه برآورده نمودن سه ویژگی مدنظر مطالعه حاضر، مورد ارزیابی قرار خواهند گرفت. مطالعاتی که تا کنون در این زمینه انجام شده، اکثراً بر روی کشورهای اروپایی، آمریکا و کشورهای صادرکننده نفت واقع در خاورمیانه تمرکز داشته است. تعداد معدودی از این پژوهش‌ها که بر روی کشورهای شرق آسیا انجام شده نیز، یا به صورت مقایسه‌ای، برخی از این کشورها را با کشورهای همچون آمریکا مقایسه نموده و یا تنها یکی از این کشورها را مورد مطالعه قرار داده است. مطالعه این کشورها در کنار یکدیگر و در قالب مدل‌هایی چون داده‌های پانل^۲ باعث گسترده‌تر شدن دامنه‌ی آمار و اطلاعات، افزایش درجه آزادی و در نتیجه باعث بالا رفتن کارایی نتایج حاصل از برآوردهای صورت گرفته بر روی جامعه آماری خواهد شد. در همین راستا پژوهش پیش رو تلاش دارد تا پس از محاسبه شوک‌های مثبت و منفی قیمت نفت، با بکارگیری مدل خودتوضیح برداری پانل و در ادامه با محاسبه توابع ضربه-واکنش و تجزیه واریانس، اثر این شوک‌ها را بر متغیرهای کلان اقتصادی کشورهای شرق آسیا مورد مطالعه و ارزیابی قرار دهد.

۱-۳- هدف تحقیق

هدف اصلی این پژوهش، بررسی روابط موجود بین شوک‌های مثبت و منفی قیمت نفت بر متغیرهای تولید ناخالص داخلی، سرمایه‌گذاری، شاخص قیمت مصرف‌کننده و نرخ بهره کشورهای شرق آسیا می‌باشد. مطالعه حاضر علاوه بر این، هدف فرعی دیگری را دنبال می‌کند و آن نیز، بررسی تقارن اثر شوک‌های قیمتی نفت بر متغیرهای یاد شده می‌باشد.

^۱ به عنوان نمونه: کشور چین در سال ۲۰۱۰، بیش از ۶۲ درصد از کل نیاز نفتی خود را از منطقه خاورمیانه تأمین کرده، که ایران به تنهایی ۱۱/۴ درصد از آن را به خود اختصاص داده است. کشور ژاپن نیز در سال ۲۰۱۰، بیش از ۷۶ درصد کل واردات نفت خود را از ناحیه خاورمیانه تهیه نموده که ایران ۹/۸ درصد این نیاز را برآورده نموده است.

^۲ Panel Data

۱-۴- سؤالات تحقیق

در راستای اهداف پیش رو، مطالعه حاضر سعی دارد تا در پایان به سؤالات ارائه شده در ذیل، پاسخ دهد.

۱. آیا شوک‌های مثبت قیمت نفت، بر متغیرهای تولید ناخالص داخلی و سرمایه‌گذاری به صورت مثبت تأثیر گذاشته و شاخص قیمت مصرف‌کننده و نرخ بهره کشورهای شرق آسیا را به صورت منفی تحت تأثیر قرار می‌دهد؟
۲. آیا شوک مثبت قیمت نفت بر نوسان متغیرهای اقتصاد کلان کشورهای یاد شده به صورت قابل قبولی تأثیرگذار است؟
۳. آیا شوک‌های منفی قیمت نفت، عکس شوک‌های مثبت متغیرهای تولید ناخالص داخلی، سرمایه‌گذاری، شاخص قیمت مصرف‌کننده و نرخ بهره را متأثر می‌کنند؟
۴. آیا میزان اثرگذاری شوک‌های منفی بر نوسان متغیرهای مورد مطالعه، در مقایسه با شوک‌های مثبت، به صورت محسوسی کمتر می‌باشد؟

۱-۵- روش تحقیق

بنابر مباحث مطرح شده، برای بررسی روابط موجود بین شوک‌های مثبت و منفی قیمت نفت و متغیرهای کلان اقتصادی کشورهای شرق آسیا، ابتدا می‌بایست میزان شوک‌های قیمتی نفت رخ داده در دوره مورد مطالعه را برآورد نمود. بدین منظور نیز از پرکاربردترین راه‌کار ارائه شده برای محاسبه شوک‌های قیمتی نفت استفاده خواهد شد، که توسط لی و همکاران (۱۹۹۵) معرفی شده است.^۱

در خصوص محاسبه شوک‌های قیمت نفت با استفاده از تعریف لی و همکاران (۱۹۹۵)، طراحی الگویی مناسب برای پیش‌بینی قیمت نفت الزامی است. در این راستا نیز، بر اساس

^۱ راه‌کار ارائه شده توسط همیلتون (۱۹۹۶) که از دیگر روش‌های پرکاربرد برای محاسبه شوک قیمتی نفت است نیز محاسبه خواهد شد، که در پیوست قابل مشاهده می‌باشد.

آزمون‌های لازم برای انتخاب بهترین الگوی پیش‌بینی قیمت نفت، از مدل $ARIMA(3,1,8)$ توأم با فرآیند $EGARCH(4,1,4)$ استفاده خواهد شد.

برای بررسی نحوه اثرگذاری شوک‌های قیمت نفت بر متغیرهای کلان اقتصادی کشورهای شرق آسیا، از توابع ضربه- واکنش و همچنین تجزیه واریانس استفاده خواهد شد. این امر نیازمند برآورد یک مدل خودتوضیح برداری است، که به دلیل مطالعه مجموعه سه کشور چین، ژاپن و کره جنوبی در کنار یکدیگر، مدل خودتوضیح برداری به صورت پانل برآورد می‌گردد. برای از بین بردن مشکل اثرات ثابت موجود در این مدل نیز از روش هلمرت^۱ استفاده خواهد شد. در نهایت نیز توابع ضربه- واکنش و تجزیه واریانس با استفاده از مدل خودتوضیح برداری برای داده‌های پانل برآورد شده و از آنها برای ارزیابی اثر شوک‌های قیمت نفت بر متغیرهای کلان اقتصادی مورد مطالعه و همچنین میزان اثرگذاری این شوک‌ها بر نوسان متغیرهای یاد شده استفاده خواهد شد.

۱-۶- دستاورد

همانطور که بیان شد، بعد از وقوع شوک‌های بزرگ قیمت نفت، توجه محققین به این ادبیات جلب و مطالعات بسیاری در این خصوص صورت گرفت. بیشتر مطالعاتی که در این خصوص به انجام رسیده، بر روی کشورهای صادرکننده نفت بوده و دیگر مطالعاتی که کشورهای واردکننده نفت را نیز مورد ارزیابی قرار داده‌اند، کشورهای اروپایی و آمریکا را برای بررسی‌های خود انتخاب نموده‌اند.

در حالیکه نفت ایران اکثراً به کشورهای شرق آسیا صادر می‌گردد، مطالعات داخلی انجام شده در ادبیات حاضر نیز، از این امر مستثنی نمی‌باشد. به گونه‌ای که مطالعات انجام شده داخلی در راستای ادبیات مربوطه، هیچ یک از کشورهای شرق آسیا را مد نظر قرار نداده‌اند. مطالعات خارجی نیز کشورهای این منطقه را به صورت مجزا ارزیابی نموده‌اند. با توجه به نکات مطرح شده، پژوهش حاضر سعی می‌کند تا با در نظر گرفتن مجموعه سه کشور از منطقه شرق

¹ Helmert

آسیا که رتبه‌های دوم تا چهارم واردات نفت جهان را دارا می‌باشند، کمبود یاد شده را تا حد امکان جبران نماید.

دیگر اهدافی که پایان نامه حاضر درصدد بررسی آنها خواهد بود، ارزیابی شوک‌های مثبت و منفی قیمت نفت بر متغیرهای کلان اقتصادی کشورهای آسیای شرقی به صورت مجزا و همچنین بررسی تقارن این اثرات می‌باشد. ارزیابی میزان اثرگذاری هر یک از شوک‌های مثبت و منفی قیمت نفت بر متغیرهای کلان اقتصادی یاد شده نیز از دیگر اهداف مد نظر در این پژوهش است.

فصل دوم

مطالعات پیشین

۲-۱- مقدمه

اقتصاددانان پس از اولین شوک قیمتی نفت در ۷۴-۱۹۷۳، به رابطه بین نوسانات قیمت نفت و عملکرد کلان اقتصاد علاقه‌مند شدند. مطالعات بسیاری وجود دارد که تفاسیر تئوریک متفاوتی را برای رابطه بین تغییرات قیمت نفت و سطح فعالیت اقتصادی پیشنهاد می‌کنند. اما در میان تمام پژوهش‌های صورت گرفته، تعداد اندکی مطالعه به بررسی رابطه بین شوک‌های قیمتی نفت و متغیرهای کلان اقتصادی در کشورهای شرق آسیا پرداخته‌اند، که تمامی آنها نیز در خارج از ایران به انجام رسیده است. در بخش دوم از این فصل، به مطالعات صورت گرفته در رابطه با تمامی کشورها به جز کشورهای شرق آسیا که در ایران و خارج از ایران به انجام رسیده، اشاره می‌شود. از سویی نیز با توجه به موضوع این پایان‌نامه، بخش سوم به معرفی تحقیقات صورت گرفته در رابطه با کشورهای شرق آسیا اختصاص می‌یابد.

۲-۲- مطالعات انجام شده در رابطه با سایر کشورها

۲-۲-۱- مطالعات انجام شده در خارج از ایران

داربی (۱۹۸۲)^۱ و همیلتون (۱۹۸۳)^۲ اولین کسانی بودند که اثر افزایش قیمت نفت بر درآمد واقعی آمریکا و دیگر کشورهای توسعه‌یافته را تخمین زدند. داربی، با توجه به آزمون‌های معناداری متغیرهای قیمت نفت روی درآمد و آزمون‌های شبیه‌سازی، نتوانست رابطه آماری معناداری بین تغییرات قیمت نفت و درآمد واقعی بیابد. در حالیکه، اگر اثرات مستقیم متغیرهایی چون صادرات، نرخ‌های ارز و عرضه پول در محاسبه لحاظ شوند، اثر معنادار تغییرات قیمت نفت می‌تواند، نمایان شود. از سوی دیگر، همیلتون با استفاده از داده‌های قبل از جنگ جهانی دوم، یک رابطه آماری معنادار بین تغییرات قیمت نفت و رشد تولید ناخالص داخلی آمریکا یافت (فرزانگان و مارکورات، ۲۰۰۹: ۱۳۵).

^۱ Darby

^۲ Hamilton